13. Struktura populace – disperze jedinců, zastoupení pohlaví, věkové pyramidy, populace rozvíjející se, ustálená, zanikající, sociální struktura

Disperze jedinců: rozumí se rozmístění jedinců v populaci; může být **pravidelná**, **náhodná**, **shlukovitá**;

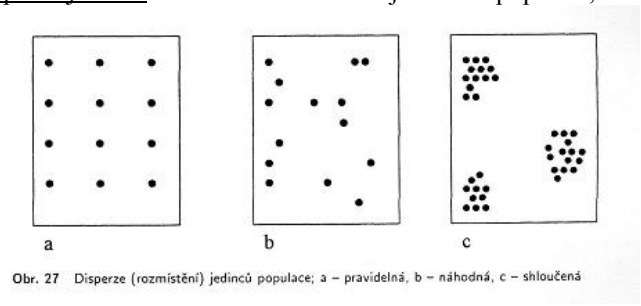

Obr. 27 Disperze (rozmístění) jedinců populace; a – pravidelná, b – náhodná, c – shloučená

pravidelné (rovnoměrné) rozmístění = starší lesní monokultury, často navozena člověkem, pouštní rostliny, teritoriálně a samotářsky žijící druhy; vyskytuje se nejméně často
náhodné rozmístění = u živočichů bez sociálních vazeb, ve velmi stejnorodém prostředí, kde nedochází ke konkurenci, u jednotlivě žijících parazitů a predátorů, příkladem jsou larvy potemníka domácího v mouce; v přirozených populacích je poměrně vzácné
shlukovité rozmístění = je nejčastější; hnízdní kolonie, stáda kopytníků, sociálně žijící hmyz

Zastoupení pohlaví: neboli poměr pohlaví, je to počet samců k počtu samic, jsou tři možnosti:
monogamie = vyrovnaný poměr, stejný počet samců a samic, vyjadřuje se např. jako 1 : 1; příkladem jsou vrubozobí ptáci (kachny, labutě), některé poloopice
polygamie = více samic než samců; vyjadřuje se třeba 1 : 7; častý poměr pohlaví u mšic, ale hlavně u jelenovitých, hrabavých (jeleni, bažanti, kur domácí)
polyandrie = více samců než samic, samička se páří s více samci, např. sluka lesní z řádu dlouhokřídlých; v poslední době bylo zjištěno (podle rozborů DNA), že se toto vyskytuje i u pěvců, například z pěti vylíhlých mláďat jsou tři jednoho samce a dvě samce druhého, s nimiž se samička spářila

Věkové pyramidy: věková struktura populace je ukazatelem jejího dalšího vývoje; zahrnuje jedince juvenilní (mláďata, pohlavně nedospělá), adultní (dospělí, reproduktivní věk) a postreproduktivní (staré); věkové pyramidy znázorňují populaci rozvíjející se, ustálenou a zanikající

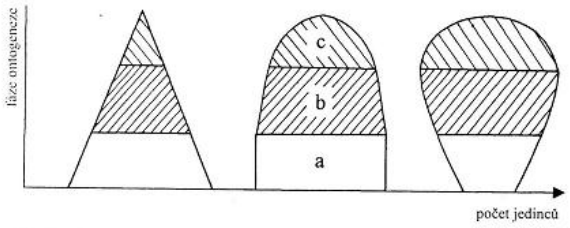

Obr. 29 Věkové pyramidy mohou být názorným ukazatelem stavu populace; a – fáze juvenilní, b – reproduktivní, c – postreproduktivní

Sociální struktura: nejjednodušší a nejvolnější jsou **otevřené anonymní skupiny** (tažná hejna ptáků, hejna ryb); jejich příslušníci se vzájemně nerozlišují, nebrání vstupu cizího jedince, skupiny nejsou vnitřně rozrůzněné;
Otevřené neanonymní skupiny – kopytníci nebo koloniálně hnízdící velcí ptáci (volavky), jedinci skupiny se rozpoznávají, ale neprojevují nepřátelské chování vůči novým příchozím
Uzavřené anonymní skupiny sociálně žijícího hmyzu (čmeláci, vosy, včely, mravenci, všekazi) a některých hlodavců jsou udržovány prostřednictvím feromonů, zahrnují funkčně a morfologicky rozrůzněné jedince;
Uzavřené neanonymní skupiny savců – nejsložitější, členové se dobře znají a rozpoznávají se; smečky vlků, lvů, stáda slonů, tlupy opic; složitá hierarchická struktura, projevy nadřízenosti a podřízenosti, složitá komunikace, vzájemná péče a pomoc

- ✓ pozitivní význam skupin pro přežití, výměna informací, efektivnější využití potravních zdrojů, dokonalejší ochrana, dělba činností, budování složitých staveb
- ✓ souvisí s rozmnožováním, získáváním potravy, migracemi, nocováním, přezimováním
- ✓ anonymní X neanonymní otevřené X uzavřené